

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino
vred in v Mariboru
s pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrť leta „ 1.—

Naročnina se pošilja
upravnistvu v tiskarni
sv. Cirila, koroske
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tis-
kovnega društva do-
bivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rokopisi se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do ure opoldne.

Štev. 41.

V Mariboru, dne 8. oktobra 1903.

Tečaj XXXVII.

Krvni davek štajerskih Slovencev.

Zdaj, ko odhajajo zopet cele trume slovenskih mladeničev k vojakom, vsiljuje se nam bolj kakor ob kakem drugem času misel na krvni davek, ki ga moramo doprinesati državi mi štajerski Slovenci. Razmeroma z nemškimi sodeželani plačujemo štajerski Slovenci ogromen krvni davek! Štajerska dežela ima po zadnjem ljudskem štetju 1.360.000 prebivalcev. Ena tretjina tega prebivalstva je slovenske narodnosti. A krvnega davka pa moramo plačevati Slovenci toliko kakor Nemci, tukaj se ne pozna razmerje ene tretjine do dveh tretjin!

Štajerska dežela daje vojakov za tri infanterijske polke, namreč za polke št. 87, 47, 27 in za dva domobranska polka št. 26 in 3. Celi infanterijski polk št. 87 in polovico polka št. 47 se sestavlja iz Slovencev, druga polovica polka št. 47 in celi polk št. 27 pa iz Nemcev. Domobranski polk št. 26 je sestavljen iz samih Slovencev, polk št. 3 iz samih Nemcev. Iz tega sledi, da plačuje tretjina slovenskega štajerskega prebivalstva ravno toliko krvnega davka kakor dve tretjini nemškega prebivalstva.

In kaj dobimo štajerski Slovenci za to? Ravno kar smo dobili v Celje dva sodnijska svetnika in v Maribor in v Konjice po enega notarja, ki so našemu slovenskemu ljudstvu tuji in našemu slovenskemu jeziku sovražni. Tako nam plačuje nemška vlada naše velikanske žrtve pri krvnem davku! In ne dobimo ne ene slovenske gimnazije, ne ene

realke, ne enega učiteljskega, ne ene kmetijske šole. V Mariboru, v Celju, v Ptujju je na tisoče Slovencev, a vlada se ne pobriga niti, da bi jim dala vsaj slovensko ljudsko šolo, dočim n. pr. po primorskih mestih zida za par nemškutarskih uradnikov kar sama rada nemške šole in nastavlja nemške učitelje. V vse urade, pri glavarstvih, sodiščih, davkarijah, nam vsiljuje Nemce, ki ne razumejo in ne marajo našega ljudstva, sinovi-uradniki slovenskih kmetov pa morajo v druge dežele v prognanstvo. Nas Slovence pozna vlada samo, kadar moramo plačevati krvni in denarni davek, sicer pa smo ji le državljani druge vrste! Dokler bodo naše vlade nemške, Slovenci ne moremo drugega pričakovati nego preziranje in tlačenje...

Gornjeradgonski okrajni zastop.

Državni poslanec dvorni svetnik dr. M. Ploj je stavil v državnem zboru v slovenskem jeziku interpelacijo, ki nam kaj lepo osvetluje, kako se je delalo za okrajni zastop gornjeradgonski. Zdaj vemo iz te interpelacije, zakaj smo Slovenci propadli. Interpelacija državnega poslanca dr. Ploja in sodrugov na eksel. Ernesta pl. Körber, ministra notranjih zadev glede nepostavnega postopanja pri volitvah v okrajni zastop gornjeradgonski se glasi:

»Dne 11. septembra 1903 so se vršile volitve za okrajni zastop gornjeradgonski iz skupine kmetijskih občin.

Pri tej volitvi udeležil se je kot zastopnik občine Hrastje-Mota Jakob Černjavič, posestnik na Moti, v resnici pa je bil izvoljen Jakob Mislata, posestnik na Moti.

Volilno legitimacijo dobil je od c. kr. okrajnega glavarstva Ljutomer Jak. Černjavič, vključ temu da ni bil izvoljen, in se je na podlagi te legitimacije udeležil volitve kot volilni mož za imenovano občino.

Jakob Černjavič oddal je svoj glas za privržence I. Wratschkove stranke, katera je tudi z enim glasom večine zmagala.

Jakob Mislata je bil odločen pristaš nasprotnne stranke I. Wratschko-ta, tako da se je z nepostavno udeležitvijo Jakoba Černjavič izpremenil volilni rezultat, in da so zmagali privrženci g. I. Wratschka, med tem ko bi bila sicer zmagala nasprotna stranka.

Jakob Černjavič udeležil se je torej volitve na podlagi kazenskega dejanja, bodisi da je falzificiral volilni protokol, bodisi da se mu je nalašč poslala od c. kr. okrajnega glavarstva ljutomerskega legitimacija.

K temu še omenimo, da se je jednak slučaj primeril v občini Grabonaš, kjer je dobil legitimacijo Jožef Šijanec, in le vsled reklamacije občinskega predstojništva poslalo je c. kr. okrajno glavarstvo legitimacijo pravemu volilnemu možu g. Ant. Sattler-ju.

Podpisani torej vprašamo:

a) Ali hoče visoko c. kr. ministrstvo za notranje zadeve nemudoma poizvedovati, na kateri podlagi je izdalo c. kr. okrajno glavarstvo v Ljutomeru volilne legitimacije?

b) Zakaj je v občini grabonaški prvotna legitimacija bila dostavljena privržencu gosp.

Listek.

Črtice iz življenja slavnih mož.

(Nabral in prevel Vrhovski.)

I. Ruski car Peter Veliki je bil po bitki poltavski s Švedi, katere je sijajno premagal, kaj dobre volje. Ko so pripeljali pred njega švedske ujetnike, dal si je prinesiti kozarec vina, ter napil jim, rekoč: »Na zdravje mojim učiteljem v umnem vojskovanju!« Vodja Švedov Renschild si drzne vprašati, kdo da so tisti učitelji? »Vi gospoda«, odvrne car, »vi švedski generali!«. — »Ali to pa ni lepo od Vašega Velikanstva«, očita Renschild, »da ste svojim učiteljem za njih trud le — ječo naložili za plačilo!«

II. Bivši predsednik Združenih držav v Ameriki, Andrej Johnson († l. 1875) se je bil v svoji mladosti izučil krojaštva. Še le kot mladi krojaški mojster se je sam izučil brati in pisati. Nedolgo potem je bil vsled svojega navdušenja za prostost in blaginjo ljudstva izvoljen za poslanca v zbornico, kjer se je z vso vmeno potegoval za blaginjo nižjih stanov. To nekaterim plemenitašem ni ugajalo in eden mu je celo oponašal: »Gospod Johnson, kaj boste tako goreč, saj še ni dolgo, ko ste moje nogovice šivali.« Johnson ga ostro po-

gleda, potem pa mirno odvrne: »No, ali tedaj Vaše nogovice niso dobro sešite?« Gromovito ploskanje je pritrjevalo od strani obrtnikov in delavcev tem modrim besedam in Johnson postal je sedaj še bolj priljubljen pri ljudstvu, katero ga je pozneje celo za predsednika ljudovlade izvolilo.

III. Iz življenja velikega kneza ruskega Konstantina pripoveduje se naslednja dogodka: Ko je bil on še le dvanajst let star, šel je nekoč s takratnim vojnim ministrom k ladjestaji, ogledat si veliko novo vojno ladijo, »Knez Menčikov« imenovano. Ko se sprehajata po ladiji, prigodi se, da v tem trenutku pade neki mornarski učenec v morje. Takoj za njim skoči v vodo neki mornar, kateremu se posreči, rešiti fanta iz vode. Mladi princ je bil tega tako vesel, da stisne rešitelju roko, rekoč: »Jaz te imenujem od sedaj za častnika.« Tem besedam mladega carjeviča se minister začudi in je v veliki zadregi, dobro vedoč, da imenovanje častnikov v Rusiji pripada jedino le carju.

Ko je car to zvedel, dal je poklicati sina ter ga skara za to. Ali mladi carjevič ne more tega razumeti ter ves nevoljen reče: »Dobro! Ker tedaj Vaše Velikanstvo ne dovoli, da bi bil ta srčen mornar povikšan za častnika, tedaj tudi jaz nočem biti za admiral.« Rešil odpaše svoj meč ter ga položi

pred carja. Car se nasmeje tem besedam in dovoli, da se je sinu imenovana želja izpolnila.

IV. Ruski car Aleksander I. potujoč po južnih pokrajih svojih, je nekoč se odtegnil od svojega spremstva ter došel k neki koči, pred katero je sedela stara ženica. Ta videvši cara po vojaški opravljenega, vpraša ga, je li morda on od carove straže in ji znabiti on donese denar, kojega ji pošlje njen sin. Caru se je dopadla prostost starke, vpraša jo, kdo in kje je njen sin?

Starka pripoveduje, da je že nad trideset let udova, da živi le ob tem, kar ji pošlje nje sin Ivan, kateri služi na carjevem dvoru. Ta ji pošlje vsako leto po dvajset rubljev in letos je še le polovico tega poslal, obetaje, da drugo pošlje po katerem carovih služabnikov.

»Veš kaj, starka«, svetuje car, »vprašaj za denar gospoda, ki ti ga jaz sedaj pokažem.«

Med tem se približa spremstvo in car pokaže starki na Orlova, rekoč: »Ta gospod ima tvoj denar.« Orlov, ki o tem ni nič vedel, se je čudil, ko ga žena vpraša po svojem denarju. Car, smejoč se, mu pove vse, ter ukaže, naj izplača starki šestdeset rubljev. Starka videvši toliko denarja, se ga brani vzeti.

Wratschka in ne izvoljenemu možu?

c) Na kak način je prišel Jakob Črnjavič do volilne legitimacije za občino Hrastje-Mota?

d) Ali je pripravljeno visoko c. kr. ministrstvo notranjih zadev, skrbeti za to, da se v slučaju kazenskega dejanja nemudoma odstopijo akti c. kr. državnemu pravdnstvu v Mariboru in ob enem sistirati konstituiranje okrajnega zastopa gornjeradgonskega?

Dr. Ploj in tovariši.

Videli bomo, ali bo vsaj minister posegel v nemčursko gnezdo ter pokazal javnosti naše lepe nemčurje!

Deželni zbor štajerski.

Preosnova dežel. volilnega reda.

Poslanec Robič je z drugimi slovenskimi poslanci vred predlagal meseca aprila t. l., naj se volilni red za deželni zbor spremeni. Ta predlog je vtemeljeval v četrtek, dne 1. oktobra. Zahteval je, naj se število poslancev iz velikega posestva zmanjša. Zadoje deželnozborske volitve se je izmed vpisanih 201 volilcev od velikega posestva vdeleževalo 31 oseb. Teh 31 oseb je imelo 30 pooblastil in so si privoščili kar 12 sedežev v deželnem zboru. Na 31 oseb 12 poslancev! To je vendar v nebo kričeča krivica! Reče se: veleposestniki so moške silno zmerni. Nam Slovencem se niso nikdar pokazali zmerne. Pred leti so nam odrekli vsako pravico narodnega obstanka. Ko smo slovenski poslanci l. 1899 čitali v slovenskem jeziku deželnozborske interpelacije, so veleposestniki prvi med vsemi bežali iz deželne zbornice. Kar zadeva trge in mesta, naj v tej skupini volijo ne le samo nekateri trgi, ampak vsi, brez razločka. Poslancev za kmetijske občine je premalo; njih število se mora pomnožiti. Tudi naj se ne volijo po volilnih možeh, ampak vsak volilec naj voli naravnost poslanca. Pravico v kmetijski skupini voliti naj ima vsak, kdor plačuje 8 K direktnega davka. Vpelje naj se nova splošna skupina poslancev, v kateri naj volijo vsi, ki nimajo dozda volilne pravice v nobeni prejšnjih skupin, tudi tisti, kateri sploh nobenega davka ne plačujejo. Poslanec Robič je izjavil, da Slovenci zahtevamo enako, splošno, direktno in tajno volilno pravico. Ker se pa ta za deželni zbor ne bo dala doseči poprej, preden se enaka volilna pravica ne zagotovi za volitve v državni zbor in ker zdajšnji umirajoči državni zbor splošne in enake volilne pravice ne bo vpeljal, odstopi gospod Robič z a z d a j od te zahteve

ter tirja le pravičnejšo razdelitev deželnozborskih poslancev.

Nemška katoliška stranka je po poslancu Hagenhoferju vložila skoro jednako zahtevo po pomnožitvi števila deželnozborskih kmetijskih poslancev ter se strinja večinoma z nazori Slovencev. Le to se pristavljajo nemški katoliki, da se iz kmetijske skupine izločijo kraji, kjer so fabrike. Fabričani naj volijo s trgi in mesti. Ob enem pa zahtevajo nemški katoliki pomnožitev števila deželnih odbornikov v skupini kmetijskih poslancev. Kmetijski poslanci imajo zdaj samo le enega deželnega odbornika. Govornik Wagner je rekel, da je za nemške kmete štajerske silno bridko, ker nimajo zdaj zastopnika v deželnem odboru. Bodita dva deželna odbornika izmed kmetov, jeden za slovenski, drugi za nemški del dežele. (Vseh deželnih odbornikov je zdaj šest — deželni glavar je sedmi. Jeden odbornik je izmed veleposestnikov, jeden (gosp. Robič) izmed kmetov — štirje izmed mest in trgov. To je nemška pravica!)

Baron Rokitsky, voditelj »bauernbündlerjev« je tudi zahteval spremembo volilne postave. Večinoma se tudi on strinja z Robičem in Wagnerjem. Le to mu ne gre v glavo, zakaj bi se fabrike uvrstile v mestno skupino. Če se njegov predlog sprejme, bi bili Slovenci na slabšem kakor so zdaj. Po zahtevi Wagnerja bodi vsaka občina s 250 dušami sedež volitve; po predlogu Rokitskega občina s 400 dušami. Baron Rokitsky je zbleknil v svoji surovosti proti nemškim katolikom par psov, radi katerih so mu ti zasulili nekatere prav kosmate.

Poprava naših hudournikov.

V petek, dne 2. oktobra so bili na dnevnem redu predlogi nekaterih nemških »bauernbündlerjev« radi poprave nekaterih gornještajerskih hudournikov, potem dva predloga poslanca Žičkarja v isti zadevi. Že 17. aprila t. l. je vložil ta poslanec predlog, naj se popravi nevaren hudournik Sevnishica, ki teče pod Zabukovjem in skozi Sevnishko občino ter se zliva nekaj nad sevnishko železniško postajo v Savo. Dne 2. oktobra je imenovan poslanec zagovarjal in vtemeljeval ta svoj predlog ter zahteval, naj se izroči v pretres deželno-kulturnemu odseku. Deželni zbor je sprejel ta predlog. G. Žičkar je potem utemeljeval drugi predlog, ki ga je vložil dne 21. sept. t. l., naj se uravnajo v brežiškem okraju sledeči trije hudourniki: Močnik v Artički, Gabernica s Sromlico v Zakotski občini. Tudi predlog zastran teh treh potokov se je izročil deželno-kulturnemu od-

seku v pretres in poročilo. — Kadar pridejo na svitlo stenografski zapisniki deželnega zbora, objavimo te govore.

Slovenec zmagal proti Nemcu.

Poslanec Robič je predlagal ob koncu svojega govora zastran volilne reforme za deželni zbor, naj se njegov predlog izroči odseku s 15 člani; grof Stürgkh se je temu ustavljal rekši: Ta odsek naj šteje samo 12 udov, ker se dozda tudi niso volili odseki s 15 člani, ampak k večjemu z 12 člani. Gosp. Robič je stvar pojasnil, zakaj je treba tako mnogoštevilnega odseka z 15 člani? Zato, da ima v njem vsaka stranka vsaj po dva uda. Ker so s slovenskimi, katoliškimi in bauernbündlerskimi poslanci glasovali tudi nekateri nemški narodnjaki, je bil sprejet Robičev predlog. V ta odsek, ki ima prenameriti volitveno postavo, sta izmed slovenskih poslancev izvoljena gg. dr. Dečko in dr. Hrašovec.

Politični ogled.

Prva okrožnica Pija X. Novi papež Pij X. je izdal prvo okrožnico vesoljnemu svetu. Sv. oče pravi v njej, da se je s solzami v očeh vpiral izvolitvi in da se je bal slediti onemu, ki je 26 let vladal cerkev z veliko modrostjo. Tudi radi tega se je vstrašil izvolitve, ker bolj kot prej se cerkev nahaja v položaju težkih in trdih stisk. Uklonil pa se je božji volji. Njegov program je delovati, da bo povsod vladal Kristus. Morda se dobe ljudje, nadaljuje okrožnica, ki tajne namene iščejo v naši duši, da bi jih izrabljali za svetne namene in strankarske želje. Da zatreemo že v kali ničeva upanja, izjavljamo, da nočemo biti drugega, kakor služabniki Boga, ki nam je izročil sveto službo. Papež kliče na pomoč škofa, obžaluje boj, ki se povsod bije proti Bogu in pravi, da se mora človeško družbo pripeljati nazaj h krščanski pravosti in kršč. življenju. Priporoča vzgojo mladine, posebno one, ki je določena za duhovski stan. Sveti oče želi, da se katoliška društva v mestih in na deželi povsod širijo in z vzgledi delujejo za krščansko življenje. Dejanje usmiljenja se mora izvrševati brez ozira na samega sebe in brez ozira na svetne koristi. Ko bo vse zopet urejeno v Kristusu, bodo plemeniti in bogati pravični in darežljivi proti nižjim. Cerkev mora biti popolnoma neodvisna od vsake zunanje vlade. Ko sveta stolica to prostost zahteva zase, ne brani le cerkvene pravice, ampak skrbi za splošno blaginjo in blagor narodov. Sv. oče končuje

»Zakaj nočeš tega denarja?« jo vpraša car.

Zato, ker se bojim, da ni prav zaslužen, odgovori žena. »Vem dobro, da ima moj Ivan na leto le osemdeset rubljev, zato ni mogoče, da bi si bil od tega toliko prihranil.«

Postenje starke je zelo dopadlo carju. Pove ženi, kdo da je in dostavi, da odslej ji bode sin Ivan pošiljal vsako leto večjo podporo, ker se mu bode zvišala plača.

V. Pruski kralj Friderik II. je imel pogosto pri svoji mizi znanega brezbožneža Voltaire-ja kot gosta. Ta je najraje govoril brezbožno in pchušljivo ter kvasil proti veri in Bogu. Nekoč se je ravno napeljala govorica o večnosti in nebesih, na kar Voltaire ošabno reče: »Kar se mene tiče, jaz ne maram za nebesa, temveč bi ondi svoj pripravljeni sedež le rad prodal.« Na te besede se oglasi neki moder pa bogat mož, rekoč: »Dragi gospod! Mi vsi tukaj smo pod pruskim kraljem, kjer velja postava, ako hoče kdo kaj prodati, mora se prej izkazati, da je on v resnici lastnik tega. Ako morete vi v resnici spričati, da je jeden sedež v nebesih vaš in ga prodaste, kupim ga jaz in če dam celo svoje premoženje zanj!« Brezbožnež je na to umolknil, dobro vedoč, da so ga te besede zadele do živega.

VI. Kralj Ljudevit IX. je dobil za spomin

ogromno veliko repo, katera je rasla na zemljišču, kjer je on svoja mlada leta preživel. Kralj je daroval zanjo sto cekinov. — Ko je o tem zvedel neki plemenitaš, sklenil je pokloniti v dar kralju najlepšega svojega arabskega konja, meneč, da za takšno darilo bo gotovo dobil kraljevsko odmeno. Kralj je konja sprejel, nato pa odprl svojo zakladnico in vzel iz nje ono repo rekoč: »Verjemite mi, gospod, da je ta repa mene stala sto cekinov, pa vendar jo Vam dam kot v zahvalo za Vašega konja.« Plemenitaš se je poklonil, vzel repo in jo nesel domov. Do smrti potem ni mogel pozabiti na to »kraljevsko darilo.«

VII. Grof Adam Revicky, državni kancelar za časa cesarja Franca I., je rad govoril slovaški s svojimi rojaki, ako so prišli k njemu s kako prošnjo. Nekoč pride deputacija od priprostih kmetov, katera izroči kancelarju pisano prošnjo in eden od njih jo razjasnuje rekoč: »Naj bi blagovolil preblagorodni gospod kancelist (pisar) to prošnjo podpirati.« Revicky smeje se, pove prošniku ljubeznivo: »Moj dragi! Vaša prošnja zdi se mi opravičena in skušal jo bodem povoljno rešiti, ali povedati Vam moram, da jaz nisem kancelist, nego kancelar!«

»No, ni veliko na tem«, odvrne pristočno kmet, »gospod so videti še mladi, ako

jim Bog zdravje da, lahko da kedaj še postanejo celo kancelist.«

VIII. Ogrski kralj Matej (Matjaž?) se je nekoč mudil v mestu Gemer, kjer so mu mestjani napravili velike pojedine. Kakor navadno ob takih slovesnostih se je tudi tukaj napivalo na zdravje kralju, na domovino in posamezne plemenitaše, le samo na kmetstvo ljudstvo se ni nihče spomnil. To kralju, ki je bil veliki prijatelj ljudstva, ni bilo po volji. Ali vendar ne pokaže nobene nevolje, temveč kmalu po pojedini povabi vse družbo na izlet v vinograd. Ondi da sebi in vsem drugim prinese motike ter začno kopati, da je vsem znoj tekkel po obrazih. Kmalu ga jame gospoda prositi, naj odjenjajo od težkega dela, on pa jih modro pouči, rekoč: »Vidite, gospoda, kako težko je delo ubogega kmeta. Se li torej ne spodobi, kadar njegove pridelke uživamo, da se spomnimo tudi onih, ki so ga nam tudi pridelali?«

Smešničar.

Dokaz. Čevljarski učenec (mojstrov ženi): »Gospa, gospa; ste-li čuli šum v veži! Mojster je padel.« — Gospa: »Za božjo voljo, pa vendar ni padel po stopnicah?!« — Učenec: »Baš po stopnicah, kajti iz nebes še ni padel ni jeden mojster!«